

Sota la influència de Faust

2003-10-24 13:00:58

Margarida Aritzeta

Perfils de Nora

Proa, Barcelona, 2003

Des que l'any vuitanta s'estrenés amb *Quan la pedra es torna fang a les mans* –Premi Víctor Català d'aquell any– la trajectòria literària de Margarida Aritzeta és d'aquelles que no haurien de generar cap mena de dubte, tant si ens referim a la ficció –novel·la per a públic adult i infantil, narrativa, participació en el col·lectiu Ofèlia Dracs, i fins i tot poesia– com si parlem dels seus estudis sobre literatura. Tanmateix, aquesta ja extensa bibliografia no ha merescut encara tot el reconeixement que li pertoca –queda poc d'espai lliure als aparadors entre tanta mediocritat com els inunda–, i seria desitjable que amb *Perfils de Nora* aquesta situació canviés. Perquè si en alguna ocasió ha estat dit que tot autor hauria d'escriure el seu propi Faust, Aritzeta n'ha acomplert la tasca publicant la que segurament és la seua gran novel·la de maduresa, la més ambiciosa tant pel que fa a la temàtica com al plantejament narratiu. Una revisió del mite de Faust, amb herència confessada de Llorenç Villalonga, encarnat ara en el personatge d'Eleanora Font/Nora Dorrego, una prestigiosa pintora l'aportació de la qual és cabdal per tal d'entendre la història recent de l'art.

En un moment de la novel·la es parla, en una carta al prior de Poblet, de “reescriure el mite de Faust en la pell d'una dona apassionada que vol experimentar els límits amb el risc de damnar-se per sempre, delerosa d'instal·lar la vida en aquest territori ambigu i lliscós que és la frontera”. I aquesta és la seua millor definició. Perquè l'Eleanora, com un altre Faust, està disposada a pagar un preu molt alt per aconseguir allò que desitja, personificant així el sentiment de constant insatisfacció, la inquietud de voler trobar la resposta mitjançant l'art, l'anhel de viure més enllà dels límits que li són imposats. Com una altra Nora –el personatge d'Ibsen– ella també escapa al destí de *nina* que semblava esperar-li. I busca, amb el que és entès per aquells que l'envolten com un acte de rebel·lia, el camí independent que la porte cap a ella mateixa. En definitiva, com es diu en un altre fragment de la novel·la, “El vi és com la vida, se li ha de donar temps, però s'ha de saber consumir en la seva plenitud [...] Després ja no serveix de res haver-los guardat, ni la vida ni el vi”.

L'obra, doncs, s'articula en forma de biografia; d'una biografia que recorre pràcticament tot el segle XX i que ens parla, alhora, de la persona, del temps històric i de l'evolució de les teories artístiques. Perquè Eleanora naix a la Barcelona dels anys vint, en un ambient burgès que no és aliè a l'art, i el seu creixement personal i artístic va lligat al temps històric real en què s'insereix: així, la relació amb les avantguardes anteriors a la Guerra d'Espanya; l'exili davant de la imminent caiguda de la ciutat en mans dels feixistes, que és al mateix temps la fugida d'un cercle que comença a ser-li asfixiant, que la porta a França i després a l'Argentina en companyia de Cortès, un músic casat i molt major que ella; la conversió en Nora Dorrego, la genial artista; estades també als EUA i a Alemanya; i, finalment, el retorn a Catalunya. I és aquest retorn el que engega el mecanisme del record, i ho fa en presència d'un personatge –l'escriptora– que, com un *alter ego* de l'autora, s'entrevista amb l'artista per tal d'obtenir la informació que li permeta d'escriure'n la biografia, a més d'exercir el paper de nexa entre el personatge fictici de la pintora i la realitat.

La mestria narrativa d'Aritzeta queda demostrada, sobretot, en la manera com ha dosificat la informació, d'acord amb una treballadíssima estructura, amb canvis temporals constants, que manté l'interès del

Pere Calonge • Ex-Libris

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

lector fins un final que amaga alguna que altra sorpresa, al mateix temps que sembla insinuar una nova clau de lectura de l'obra. El lector es troba, d'aquesta manera, amb un impressionant entramat en què realitat i ficció tenen punts de contacte constants, i en què l'autora ha posat en joc personatges reals, fets reals protagonitzats per personatges de ficció, i ficcions que, malgrat tot, podrien haver estat realitat. I ho ha fet amb rigor i amb un gran coneixement de causa; perquè, efectivament, la Nora Dorrego mai no ha existit, però quan haureu acabat de llegir la novel·la en tindreu seriosos dubtes. Encara que, al remat, tot no es tracte sinó d'un gran joc que només ha de respondre a les regles de l'art, "d'un *collage* rigorosament històric sotmès a les regles de la veritat literària", en paraules de l'autora.